

IONUȚ-DANIEL DUMITRAȘCU

**Audierea persoanelor în procesul
judiciar. Repere psihologice și
evaluarea sincerității declarațiilor**

Universul Juridic
București
-2026-

Cuprins

ABREVIERI	5
CUVÂNT-ÎNAINTE.....	9
INTRODUCERE	11
Motivația alegerii temei.....	12
Concepte de bază.....	12
Metodologia cercetării	18
Structura lucrării	19
Relevanța lucrării	24
CAPITOLUL I	
ASPECTE PROCESUAL PENALE ÎN MATERIA PARTICIPANȚILOR, PROBEI ȘI AUDIERII PERSOANELOR	25
1.1. Participanți	27
1.1.1. Organele de cercetare penală ale poliției judiciare.....	27
1.1.2. Organele de cercetare penală speciale.....	30
1.1.3. Procurorul	33
1.1.4. Avocatul.....	35
1.2. Probele.....	38
1.2.1. Noțiuni, importanța probei și contribuția la aflarea adevărului	38
1.2.2. Obiectul probei.....	41
1.2.3. Clasificarea probelor.....	44
1.2.4. Administrarea probelor.....	44
1.2.5. Aprecierea probelor	48
1.3. Audierea persoanelor	52
1.3.1. Audierea suspectului și a inculpatului	54
1.3.2. Audierea persoanei vătămate, a părții civile și a părții responsabile civilmente.....	62
1.3.3. Audierea martorului	66
CAPITOLUL II	
REGULI CLASICE DE TACTICĂ CRIMINALISTICĂ IMPLICATE ÎN PROCESUL AUDIERII	77
2.1. Reguli tactice utilizate cu ocazia audierii martorului	77
2.1.1. Pregătirea în vederea audierii martorului	78
2.1.2. Audierea propriu-zisă a martorului.....	88

2.2. Reguli tactice utilizate cu ocazia audierii persoanei vătămate	100
2.2.1. Pregătirea în vederea audierii persoanei vătămate	101
2.2.2. Audierea propriu-zisă a persoanei vătămate	105
2.3. Reguli tactice utilizate cu ocazia audierii suspectului sau inculpatului.....	110
2.3.1. Pregătirea în vederea audierii suspectului sau inculpatului	112
2.3.2. Audierea propriu-zisă a suspectului sau inculpatului.....	120

CAPITOLUL III

METODE ȘI TEHNICI DE INTEROGARE ȘI INTERVIEWARE	135
3.1. Repere istorice și teoretice	135
3.1.1. Evoluția metodelor și tehnicilor de interogare pe timp de război.....	137
3.1.2. Taxonomia tehnicilor de interogare și intervieware	141
3.1.3. Tehnicile de interogare și intervieware în diferite culturi	154
3.2. Modele de interogare și intervieware	163
3.2.1. Modelul REID.....	164
3.2.2. Interviuul investigativ.....	172
3.2.3. Modelul PEACE și derivatele sale	179
3.3. Dezvoltarea raportului.....	193
3.3.1. Raportul în relația cu suspiecții și persoanele reticente la colaborare	198
3.3.2. Raportul în relația cu victimele și martorii	204
3.3.3. Raportul în context internațional și multicultural	210
3.3.4. Modelul de intervieware ORBIT.....	214

CAPITOLUL IV

DETECTAREA COMPORTAMENTULUI SIMULAT	226
4.1. Indiciile nonverbale și comportamentul simulat	229
4.1.1. Teorii privitoare la indiciile nonverbale ale comportamentului simulat.....	231
4.1.2. Perspectiva lui Paul Ekman asupra comportamentului nonverbal.....	235
4.2. Indiciile verbale și comportamentul simulat	244
4.3. Detecția comportamentului simulat cu instrumente specializate.....	249
4.3.1. Abordarea cognitivă	249
4.3.2. Evaluarea Validității Declarației (SVA) și Analiza Bazată pe Conținut (CBCA)	254
4.3.3. Monitorizarea Realității (RM).....	257
4.3.4. Analiza științifică a conținuturilor SCAN.....	260

4.3.5. Abordarea Verificabilității (VA).....	263
4.3.6. Reality Interview (RI).....	265
4.3.7. Utilizarea strategică a probelor (SUE)	268
4.3.8. Declarația model (MS), ca parte a Evaluării cognitive (CCA)	271
4.3.9. Aspecte comparative privind instrumentele verbale de detectare a minciunii	275
4.3.10. Interviu pentru Analiza Comportamentală (BAI)	278
4.3.11. Teoria Detectării Semnalelor (SDT)	281
4.4. Tehnica poligraf.....	284
4.4.1. Istoricul și evoluția tehnicii	285
4.4.2. Elemente de psihofiziologie implicate în examinarea poligraf	290
4.4.3. Elemente limitative în tehnica poligraf	296
4.4.4. Utilizarea testului poligraf la nivel internațional.....	302
4.4.5. Soluții alternative la tehnica poligraf	308
4.4.6. Utilizarea algoritmilor automatizați în interpretarea datelor poligraf.....	314
4.5. Detecția prin instrumente automatizate a comportamentului simulat.....	319
CAPITOLUL V	
CERCETARE APLICATĂ	336
5.1. Evaluarea metodelor și tehnicilor de audiere, precum și a modurilor de detectare a comportamentului simulat de către organele de cercetare penală ale poliției judiciare din România.....	336
5.1.1. Instrumente	337
5.1.2. Metodologia	340
5.1.3. Participanții	342
5.2. Rezultate și interpretări.....	343
5.3. Testarea ipotezelor	357
5.4. Limite și oportunități	366
5.5. Concluziile cercetării	368
CONCLUZII.....	372
LISTA TABELELOR ȘI FIGURILOR	377
ANEXE	379
BIBLIOGRAFIE	401

Aspecte procesual penale în materia participanților, probei și audierii persoanelor

Odată cu încălcarea normelor de drept penal se naște un raport juridic de drept substanțial între stat și persoana care a nesocotit legea. Organele specializate ale statului intervin pentru restabilirea ordinii de drept prin tragerea la răspundere penală și soluționarea conflictului, subsecvent aplicării unei sancțiuni³³.

Până la aplicarea unei sancțiuni au loc activități care privesc descoperirea infracțiunii, strângerea și administrarea de probe, precum și identificarea infractorului. Procesul penal este în sine un mecanism complex și în conformitate cu legea, pe parcursul căruia intervin mai mulți participanți, scopul final fiind pedepsirea vinovatului, după ce, în prealabil, faptele care constituie infracțiuni au fost constatate la timp și în mod complet³⁴.

Lecturând art. 3 C. pr. pen.³⁵, distingem patru funcții judiciare. Prima funcție este de urmărire penală și este urmată de funcția de dispoziție în raport cu drepturile și libertățile fundamentale ale persoanelor în faza urmăririi penale. Funcția de verificare a legalității trimiterii sau netrimiterii în judecată este o fază intermediară, iar ultima este funcția judiciară, care asigură justiția penală. În textele de lege ale Codului de procedură penală regăsim referințe cu privire la „fazele” procesuale.

Scopul urmăririi penale constă în stabilirea existenței sau inexistenței unei infracțiuni și în identificarea persoanei care a săvârșit-o, iar obiectul urmăririi penale devine strângerea de probe. Audierea este modalitatea legală de obținere a declarației în procesul penal, iar proba este obținută prin declarațiile părților, subiecților procesuali, precum și prin alte mijloace de probă neinterzise de lege.

Audierea, ca element esențial al procesului penal, constituie atât o activitate procesual penală reglementată prin norme de strictă legalitate, cât și un instrument de tactică criminalistică, menit să contribuie la stabilirea adevărului judiciar. Fundamentul normativ al acestei activități este conferit de Codul de procedură penală, care a suferit numeroase modificări în raport cu reglementările anterioare, având ca principal obiectiv armonizarea legislației

³³ A. Boroi, G. Negruț, *op. cit.*, p. 1.

³⁴ I. Neagu, M. Damaschin, *op. cit.*, pp. 37-38.

³⁵ Art. 3 C. pr. pen. „Separarea funcțiilor judiciare”.

naționale cu standardele internaționale în materie de protecție a drepturilor omului și administrare echitabilă a probelor.

Modificările legislative recente reflectă o tendință clară de integrare a unor aspecte specifice tacticii criminalistice în cadrul normativ formal, impunând astfel adaptarea metodelor de audiere la cerințele actuale ale justiției penale. Această adaptare presupune nu doar respectarea riguroasă a prevederilor legale, ci și utilizarea unor tehnici investigative conforme principiilor loialității administrării probelor și protecției drepturilor fundamentale ale persoanelor audiate.

Pentru a oferi o înțelegere aprofundată a dinamicii audierii în contextul procesului penal, se impune o analiză a participanților la această procedură, precum și o clarificare a conceptului de probă din perspectivă procesual penală. Se va avea în vedere definirea probelor, mijloacelor și procedeele probatorii, iar din perspectiva participanților la proces, un interes deosebit este acordat organelor judiciare, în special celor de urmărire penală, având în vedere că regulile tactice specifice audierilor se aplică preponderent în această fază procedurală. În acest sens, organele de cercetare penală ale poliției judiciare au un rol central, însă participarea organelor speciale de cercetare penală extinde spectrul actorilor implicați în conducerea audierilor. De asemenea, vor fi analizate situațiile în care asistența juridică este obligatorie, precum și implicațiile prezenței avocatului în cadrul audierii.

În ceea ce privește cadrul probatoriu, proba va fi privită prin prisma scopului procesului penal, drept acele propoziții factuale susceptibile a contribui la determinarea existenței infracțiunii, a autorului acesteia și a circumstanțelor relevante pentru stabilirea adevărului judiciar. Acest adevăr, deși urmărește o reprezentare cât mai fidelă a realității, trebuie înțeles în limitele impuse de normele procesuale și principiile dreptului penal. În acest context, Codul de procedură penală³⁶ consacră principiul loialității administrării probelor, interzicând expres utilizarea violenței, amenințărilor, constrângerilor sau oricăror alte metode ilicite de obținere a probelor. De asemenea, este prevăzută excluderea probelor obținute prin tortură sau alte metode degradante, în conformitate cu standardele internaționale privind drepturile omului.

Audierea în procesul penal prezintă particularități distincte în funcție de calitatea procesuală a persoanelor audiate, fie că acestea au statut de parte, subiect procesual principal sau martor. Un regim juridic special este conferit martorilor, minorilor și victimelor, cărora le este garantată o protecție sporită, atât prin normele naționale, cât și prin reglementările europene privind drepturile fundamentale ale persoanei. Această protecție vizează, între altele,

³⁶ Art. 101 C. pr. pen. „Principiul loialității administrării probelor”.